

ІСТОРИЧНІ НАУКИ

УДК 94 (477) 929

Кривошея В.В.

Козацька старшина Гетьманщини. Чигиринський полк

Висвітлюється стан дослідження персонального складу козацької старшини Гетьманщини на прикладі Чигиринського полку, охарактеризовані відомі полковники, полкові старшини і сотники.

Ключові слова: козацька старшина, Гетьманщина, Чигиринський полк.

Дана стаття є продовженням публікації підготовчих матеріалів до енциклопедії української козацької старшини і присвячена Чигиринському полку.

Андрієнко Семен – військовий товариш (1649), мешканець чигиринський [1,с.28].

Андрушенко Дмитро – сотник голвянський Чигиринського полку (? – 1649 – ?).

Барашко Іван – військовий товариш (1649), мешканець чигиринський [1,с.27].

Бережецький Прокіп Семенович (? – 1619 – 1671 – ?) – шляхтич з старовинного волинського, а потім канівського роду Некрашевичів–Бережецьких, православний (його родич Федір Бережецький був протопопом київським). З жовтня 1648 р. маємо звітку, що в «городі Нежине урядник, козацей атаман, запороского гетмана Хмельницького племянник, Прокоп Бережицкий» [2,Т.2,с.78]. Семен Бережецький козакував у Кальницькому полку в Бабинській сотні (1649). Не виключено, що це батько Прокопа. 1649 р. він як полковник і його брат Григорій були в Чигирині. Мабуть, був наказним полковником чигиринським і відповідно сотником чигиринським. У реєстрі 1649 р. він серед визначного товариства, що не мало урядів, мешканець чигиринський [1,с.27]. Активно підтримували Бережецькі молодого Хмельницького. Крім двоюрідного брата молодого гетьмана Прокопа козацьким полковником був Федір Бережецький (мабуть, наказний чигиринський ?). З Іркліївщини до Переяслава перейшов і став полковим писарем переяславським Михайло

Бережецький, який в 1649 р. зафіксований як Мисько Бережецький в Кропивненському полку. Вперше згадується як наказний полковник чигиринський в березні 1662 р. В наступному після обрання Петра Дорошенка генеральним осавулом (навесні 1663 р.) змінив його на чигиринському полковництві. В травні 1664 р. був послом Тетері до короля. Його на полковництві чигиринському в цьому році змінив Федір Коробка. За гетьмана Дорошенка знову став полковником чигиринським (? – 1666.02. – ?). Обраний послом на варшавський сейм, на який і прибули 28 квітня 1666 р. На полковництві у 1667 р. замість нього уже був Городничий Яцько. Став генеральним суддею (1671.02), мабуть, обраний на корсунський раді (1672), як противник Ханенка. В листі від 22 лютого 1671 р. до короля дякував за грамоту козацькому війську з наданням його давніх прав. В 1674 р. від Дорошенка їздив на Січ. Обозний генеральний (1676). Після капітуляції Дорошенка залишився жити в Чигирині.

Бештанко Павло – козак чигиринський (1649), наказний полковник чигиринський (? – 1655.10. – ?).

Білаш Іван (? – 1619 – 1678 – ?) – сотник чигиринський (1649). В реєстрі 1649 р. названий Білий Іван [1, с.27]. Одружений з вдовою Федора Петрановського, усиновив її сина Кирила. Сотник чигиринський (близько 1675 – 1676). Разом з сімєю перейшов до Лубенського полку (Чигрин Дубраву).

Білобровка Григорій Хомич – полковник чигиринський (? – 1657 – ?).

Богач (Богаченко) Ілляш – військовий товариш (1649), мешканець чигиринський [1, с.28]. Полковник чигиринський (1650.10., нак.; повн.: 1651.17.02. – 06. – ?). 1651 р. разом з осавулом генеральним Демком і полковником Богуном направлений гетьманом під Бар проти військ Калиновського. Поляки відійшли до Кам'янця–Подільського, де Калиновський залишив піхоту. Піхота була розгромлена і захоплений обоз [3, с.454]. Полковник зв'язольський (? – 1651.09. – ?). Супроводжував столяника Родіона Стрешнева і дяка Мартим'яна Бредихіна (22 листопада – 17 грудня 1653 р.) з Чигирини до Умані, на зустріч з гетьманом Б.Хмельницьким [4, с.100]. Полковник чигиринський (? – 1658.09. – 10. – ?).

Богун Василь (? – 1629 – 1659) – козак Голтв'янської сотні Чигиринського полку (1649), полковник (1659) при обороні Гадяча від прибічників Виговського. Полковник кальницький

Богун Григорій Іванович – покозачений шляхтич гербу «Ястржебець», син полковника, в значному товаристві Чигиринського полку (1649), значний військовий товариш.

Богун Іван Іванович – військовий товариш (1649), мешканець чигиринський [1, с.28].

Богун Іван Федорович – шляхтич гербу «Ястржембець». отаман у Гадячі (1637), 1645 р. був отаманом на Дону. Військовий товариш (1649), мешканець чигиринський [1, с.27]. Полковник кальницький (19.08.1650 – 1651), полковник брацлавський (1651.06. – 07.), 1651 р. разом з осавулом генеральним Демком і полковником чигиринським І.Богаченком направлений гетьманом під Бар проти військ Калиновського. Поляки відійшли до Кам'янця–Подільського, де Калиновський залишив піхоту. Піхота була розгромлена і захоплений обоз [3, с.454]. Наказний гетьман (1651.07.) [5, с.53]. В результаті конфлікту з Хмельницьким: Богун «вийдя з Монастыр.

сбежал от войска, а дружину его Хмельницкий приказал заковать» [6, 406]. Ще у січні – лютому 1652 р. Іван Богун на Брацлавщині, а Півторакожуха «за Дніпром» збирали опозиційне козацтво до Білоцерківської угоди [2, с.174]. Полковник кальницький (? – 1654.12. – ?), наказний гетьман (1654.08., 1655) [5, с.55]. Полковник паволоцький (? – 1658.08. – 1659 – ?). У 1658 р. Петру Скуратову «чигиринец Ивашка Богун, кричал и говорил: нам де воеводи ненадобны, жон де да детей наших переписывать приехали?», а потім погрожував Скуратову «ты де к нам в Чигирин воеводою приедешь? Не здоров от нас выедешь» [7, с.130]. Полковник чигиринський (? – 1661.08. – 1662.1.03. – ?). 8 вересня 1661 р. датований королівський лист з запевненням королівської ласки і заохоченням до статечного віри дотримання. В березні 1662 р. разом з полковником Бережецьким стояли в Ірклієві [8, с.97]. 17 січня 1663 р. Тетеря наказував послам до короля просити щоб Богуна, «оскорбившего» короля був випущений з поверненням всього його майна і повернений до Війська Запорозького. Тетеря ж брав на себе обов'язок «по доказательству, есми что окажется на нем, получит строгие наказания без всякого послабления». Генеральний осавул (1663 – 1664.17.02.). Полковник брацлавський (1664 – ?). 7 березня 1664 р. старшина просила про звільнення Богуна. Король відповів, що «цей офіцер є дуже хорий» і зайве за нього просити, бо «генерал Богун помер у вязниці від розриву серця». Маємо свідчення полоненого писаря корогви гетьмана Потоцького Якуба Щуцького про те, що Богун написав листа Брюховецькому, щоб той виступав проти короля, а він (Богун) виступить на допомогу: «и стем де письмом послал козака. И тот де козак то письмо подал королю. И король де за то полковника велел стять». Його нащадки проживали в Новгород–Сіверському [9, с.99–111; 10, с.7–26; 11, с.43–53; 12, с.147–157; 13, с.144–152].

Боровицький Трохим – отаман у Чигиринському полку (1638 – ?), у 1649 р. Ілля Боровицький був у Жаботинській сотні Чигиринського полку.

Бурляй Кіндрат – як козацький воєноначальник уславився ще у 1624 р., коли очолював загін козаків, які здійснили морський похід на Синоп (Туреччина). Отаман Медведівський Чигиринського полку (1638 – ?). У 1648 р. очолив посольство до кримського хана Іслам–Гірея III щодо укладення українсько–кримського союзного договору для боротьби проти Речі Посполитої. Козак медведівський (1649). Разом з полковником С. Мужилівським вів переговори з царським урядом про укладення військово–політичного союзу (1653.23.03. – 14.05. [16, с.362]). Сотник медведівський Чигиринського полку (? – 1655.05. – 07. – ?). Направлений на чолі козацької делегації до Швеції (затримані у Москві 14 – 24 червня, де отримав у дарунок два соболі за 12 і 8 рублів та 10 рублів грошима [15, с.145–150]). Мав сина Василя (1655 [8, с.148]).

Бут Костянтин – військовий товариш (1649), мешканець чигиринський [1, с.28].

Бут Степан – військовий товариш (1649), мешканець чигиринський [1, с.28]. **Василенко** Іван – козак сотні Жаботинської Чигиринського полку (1649), полковий осавул (1655). У делегації на чолі з сотником Романом Гапоненком до Москви у вересні 1656 р. [15, с.184].

Василенко Семен – сотник бужинський Чигиринського полку (? – 1638 – ?).

Вешняк Федір Якубович (? – 1610 – 1650 – ?) – шляхтича, сотник жаботинський Чигиринського полку (1638 – ?). У квітні 1648 р. один із керівників повстання реєстрових козаків в урочищі Кам'яний Затон та організував їх перехід на бік Б. Хмельницького. Учасник Жовтоводської та Корсунської битв (1648). Чигиринський полковник (? – 1648.06. – 1650.12.10. [14,с.344] – ?). Перший посол з білоцерківської ради до Варшави (1648.06.08.[3,с.281]). Брав участь в українсько–польських переговорах у Переяславі в лютому 1649 р. З травня 1649 р. з Чигирини виїхав гетьманським послом до Москви, 12 травня проїхав Путивль, 5 червня делегація була прийнята царем. Від гетьмана подарував коня і лук. 13 червня отримав царську грамоту з готовністю прийняти військо Запорозьке під свою опіку[3,с.309,318]. У битвах під Збаражем (1649) та Зборовим (1649) був наказаним гетьманом.

Вовченко Фесько – сотник крилівський Чигиринського полку (? – 1649 – ?), (? – 1659 – ?).

Вовченко Фесько – сотник черкаський (1649).

Вовченко Ян – сотник крилівський Чигиринського полку (? – 1656.16.10. – ?).

Волевач Антін – військовий товариш (1649), мешканець чигиринський[3,с.28].

Волевач Іван Тимофійович (? – 1585 – 1653 – ?) – уже у 1615 р. був «значний реєстровий козак и обиватель мескій Чегринский». «послан бил он...от гетмана к калге и мурзам» військовий товариш (1649), мешканець чигиринський[3,с.27]. На прикладі його заповіту, опублікованого Ю.Мищиком можна прослідкувати маєткові надбання старшини такого рівня.»двор зо всіма принадлежностями господарскими, рухومية вещи, яко то срібними посуди, грошми всякой монети, з одежою...и збожжам, рогатим бидлом и овцами, винниці з казанами, а також и бровар с казаном, солодовню, млин на речке Ирклее, а дригия – на Суботовие угодия Барабашевские, надание мні за войсковую службу его милости п(а)ном Богданом Хмельницким, гетманом, у вічність з ласки его и всего Войска Запорожского» (заповідав дружині Парасці і сину Якову).»такожде и отчизние, предком набитие доходи грунтовие» і «мною куплею набитие»: «волевачевских восем байраков, також и пасіка з пчелми и сінокоси по обидва боки Цибульника..., поле с поселением людей, хутор, такожде степное..., ...грунт под речкою Цибульником..., где и млин, мною за кошт построен, хутор на Березовце з степом и сінокосами и плесами и з бидлом, Плоский лес, куплею набитий (за две тысячи коп доброй монееети, без десяти) ...и тамо пасык две з пчелми. Другой ліс мною куплен...за пятсот коп грошей...из сінокосами, степом по реці Макоровці и Інгулці, з плесами рібними и звериними ловлы, где и гребля на Інгулці, з поселением людей и з хутори моими), «на Чутце, предком набитие грунта и поселение людей хутор...на Дяпичем ліс с пасікою, з сінокосами, с пахатним полем; предковские на Чуті сінокоси и пахатное поле предковское, в Войтовом селі и в Колонтаеві – сінокоси, пахотное поле предковское ж; за Днепром в городку Патоке два млина мною куплений» (заповідав дружині Парасці і сину Якову).»пять тысяч коп доброй монети грошей» (доньці Марії з двома онуками).»по десять фунтов сребра да футор зо всіма принадлежностями, будучими на Шабельниках, збожем, з бидлом рогатим и овцами, пасіка на Опанасовці з пчелми» (донькам Марії Вовді і Ганні). «двадесят кобил из жеребцем гнідим турецким да пять коней верховых зо

всьм убором козацким, янчарок добрих пять, панцир доцатий из щитом» (доньці Марії і зятю Гаврилу Коробці).» пару добрих верхових коней, един сивий мастю, а другий гнідий, татарский, зо всею зброєю, ронд злотистий з каменцями, янчарок под сриблом дві, кобил десять из жеребцем сисим лядским, панцир колчатий з злоцістою мисюркою и карваші, тысячу коп грошей» (племіннику Якиму Антоновичу)». По тисячі коп грошей» (на чотири чигиринських церкви: Спаську, Пречистенську, Нікольську, Петровську). По сто коп грошей протопопу Пешті і пречистенському священику, по тридцять коп – петровському і микольському. Генеральний обозний (1650.11., 1655 – 1656), наказний полковник чигиринський (1651.07.; 1653.06. – 07.).

Вольський – генеральний суддя (? – 1660 – ?). Можливо, це Стас Вольський – єдиний представник цієї шляхетської родини, записаний в 1649 р. до реєстру Чигиринського полку. Пізніше відомий козацько–старшинський рід Вольських–Коровок. Заарештований прибічниками Юрася Хмельницького, але звільнився з полону і втік до Виговського.

Вольський Стас – військовий товариш (1649), мешканець чигиринський [3,с.28].

Вольський–Коровка Григорій Карпович (? – 1639 – 1705 – ?) – шляхтич гербу «Сас»[16,с.106], Вольські іноді згадуються на Кременеччині другої половини XVI ст., але, мабуть, не як місцевий рід. Так, у 1570 р. Михайло Коритинський позивав Івана Вольського, а у 1598 р. була складена мирова угода в справі вбивства та поранення шляхтичем Савою Вольським підданих брацлавського воєводи князя Януша Збараського[17,30,203]. Батуринський сотник (1669 – 1672), був посланцем гетьмана Ігнатовича до Москви[18,арк.2], генеральний хорунжий (1672 – 1677), чигиринський полковник (1677 – 1678), стародубський полковник (1678 – 1681), київський полковник (1682 – 1684). У 1683 р. купив два млини в с. Семиполках у Федора Лошаченка і Романа Степаненка [19,с.1]. Вдруге став полковником київським (1690)[20,с.45]. Володів с. Шкрябинів у полковій сотні, с. Кривець в Топальській сотні, яке перейшло до нього від Михайла Рубця (можливо, по шлюбу). Млин на р. Острі надав Київському Михайлівському Золотоверхому монастирю [21,арк.1]. Значний військовий товариш (1702). У серпні 1702 р. значні військові товариші Яків Солонина, Пантелеймон Радич, Микола Грембецький приїхали на Остерщину з «инквизициею» законності отримання Григорієм Карповичем дворища у селі Лутаві з полем і сіножатями [22,с.393–394.]. Як видно з подальшої співпраці гетьмана з Г. Капровичем, останній як значний військовий товариш виконував різноманітні доручення І. Мазепи. У жовтні 1699 р. присутній в якості гетьманського представника на виборах київського війта. «Від боку» гетьмана брав участь у розмежуванні кордону з Оттоманською Потрою у 1705 р.[23,с.1008]. В одному документі, який викликає значні сумніви, зазначено, що 23 квітня 1638 р. польський король затвердив землі навколо Почепа за сином стародубського полковника Коровки протопопом старим почепським Василем[25,с.161].

Гайдук Васко – отаман у Чигиринському полку (1638 – ?).

Ганджа Григорій – полковник київський (? – 1649.04. – 06. – ?), козак Чигиринського полку (? – 1649.10.11. – ?).

Гапонович Герман – походив з шляхетської родини Мочульських–Гапоновичів. Отаман городовий чигиринський (1654), Сотник чигиринський (1656). Вів переговори у Вільно у 1656 р. Генеральний суддя

(? – 1657 – 1659.07. – ?) за Виговського. За Ю.Хмельницького 1659 р. йому, Григорію Гуляницькому, Григорію Лісницькому, Самійлу Богдановичу, Антону Ждановичу, Лободе «темь по векъ живота въ раде Войсковой и въ секретной и в уряде ни въ какомъ не быть» [7,с.267]. 8 вересня 1661 р. з Варшави Федору Коробці, йому та Івану Богуну королівський лист з запевненням їх у ласці королівській і заохоченні клятви дотримуватися. Генеральний суддя (? – 1664.11. – ?) за Тетері, (? – 1668.07. – 1669.02. – ?) за Дорошенка. Генеральний писар (? – 1670.10.05. – ?).

Голуховський Семен Остапович (? – 1666/1667) – в полковому товаристві Миргородського полку (1649), був швагром Василя Золотаренка. писар полковий миргородський (? – 1658 – 1659). Кіш вислав до Москви Михайла Івановича Стриджу, Івана Степаненка, Якова Остапенка і Семена Остапенка Голуховського. «Трое з нас – Остапенки і писар, живуть в Миргороді близько Грицькового двору і знають його здавна». Відносно останніх слід відзначити, що це колишні прибічники Матвія Гладкого, які, мабуть, якийсь час вимушені були переховуватися від Григорія Лісницького на Січі. Генеральний писар (1659–1660.21.12.), обраний на Переяславській раді, підписав переяславську угоду 1659 р. На корсунській раді 1660 р. склав повноваження генерального писаря на користь Павла Тетері. В 1661 р. «Тетеря зрадив, залишив писарство, поїхав до Польщі, а Семена як і раніше присланий на писарство з Запорога». генеральний писар (? – 1661.05.). У грудні 1661 р. очолював козацьке посольство до Москви. Він «...обо всех делах... писав в Переяслав к гетьману к Якиму Самку и в Киев. И проведав де то Юрась, за то ево Семена хотел расстрелять», «покинув жену свою и детей», залишив 29 липня Чигирин і 6 серпня 1661 р. прийшов у Переяслав. Військовий суддя у наказного гетьмана Яким Сомка (1662). 1662 раніше 4 липня поїхав з Ніжина полки побунтував (Зіньківський і Полтавський). Зіньківців, що йшли до Сомка з осавулом Безпалим назад повернув. А з Полтави до Кременчука приїхав отамана порубав. Його привезли до Сомка в Переяслав[8,с.116]. Просив грамоту царську, щоб судити своїм звичаєм[8,с.118]. Д.: 1) Н Ничипірівна Золотаренко (? – 1640 – 1662 – ?), потрапила у татарський полон, і у 1660 р. її розшукували за вказівкою хана для Виговського для обміну[25,с.206]. Очевидно, її знайшли, бо вона у 1661 – 1662 рр. проживала у Чигирині[26,с.85]. 2) (з 1661[27,с.283]) Н Дорофіївна Дорошенко[28,с.70], сестра гетьмана Петра Дорошенка.

Городничий Яцько – полковник чигиринський (? – 1667.07. – ?).

Гурлячка Василь – сотник потоцький Чигиринського полку (? – 1649 – ?).

Данилович Михайло – військовий товариш (1649), мешканець чигиринський[1,с.28].

Демиденко Лаврін – козак чигиринський (1649), полковник чигиринський (1678.01., нак.).

Довгий Терешко – військовий товариш (1649), мешканець чигиринський [1,с.28].

Довженко Іван – військовий товариш (1649), мешканець чигиринський[1,с.28].

Довженко Семен – військовий товариш (1649), мешканець чигиринський[1,с.28].

Донець Жадан – сотник орловський Чигиринського полку (? – 1649 – ?).

Дорошенко Андрій Дорофійович (народився пізніше 1627 р. – 1644 – 1709.01. – ?) – брат гетьмана П. Дорошенка та наказного гетьмана Г. Дорошенка. У середині 1660–х рр. потрапив до російського полону, з якого його було звільнено у вересні 1666 р. Відтоді виконував різноманітні доручення П. Дорошенка. Полковник чигиринський (? – 1668 – ?), у липні 1668 р. – намісник гетьманський на Лівобережній Україні. Отаман городовий гадяцький (? – 1669.23.01. – ?), полковник паволоцький (1673 – 1674), заступив на цьому уряді свого швагра. У вересні 1673 р. розбив біля Києва військо М. Ханенка. Наказний гетьман (1674). 10 січня 1674 р. купив у мельника Івана Федоренка млина на р. Тясміні в урочищі Лобачівці за 90 золотих. У серпні 1674 р. вів бої в околицях Сміли й Жаботина, був поранений, а в липні воював під стінами Чигирина. У 1676 р. переселився на Лівобережжя і став сотником сосницьким. Гетьман же Самойлович універсалом від 7 листопада 1676 р. підтвердив за ним ґрунти його, млини: один на урочищі Лобачівці на р. Тясміні і другий – під Суботовом на греблі міській, острови на Лобачівці та інші «добра». Через невідомі нам причини в наступному 1677 р. залишив сотницьку посаду і сотником його знову бачимо уже за гетьманування Мазепи (? – 1688 – 1692), з перервою, бо 1689 р. він як значний військовий товариш супроводжував гетьмана до Москви. Гетьманський універсал 1689 р., був підтверджений царською грамотою 3 вересня 1690 р., на сс. Козляничі, Чорногічі, Верховісся, млини на р. Убеді, Мені, Бречі. Володів с. Купчичі. Значний військовий товариш (? – 1707 – 1709 – ?). 23 серпня 1707 р. отримав гетьманський універсал з підтвердженням ґрунтів його на Лобачівці з млином на р. Тясміні, млина під Суботовом на греблі міській, острова з сеножаттями на тій же Лобачівці. Його володіння на Правобережжі викупили Лизогуби («за Днпром добра в сотне Криловской имеющиеся именно греблю с мельницей на Лобачовце на реке Тясминице умершим же дом ево Андреем Дорошенкою занятую, да на той же Лобачовце остров с сеножатями и угоды»). Д.: NN Гамалія, брат якої Яків був паволоцьким полковником. Після ж смерті першої дружини одружується з донькою полковника брацлавського Івана Лисиці.

Дорошенко Григорій Дорофійович (? – 1627 – 1696 – ?) – козак сотні Вереміївської Чигиринського полку (1649), наказний полковник брацлавський (1650.08.). У вересні 1660 р. в складі українського посольства виїхав до Москви, де внаслідок переходу Ю. Хмельницького на бік Речі Посполитої його було заарештовано. З ув'язнення вернувся в Україну восени 1667 р. З осені 1660 р. до жовтня 1667 р. знаходився у московському полоні. У листопаді 1668 р. гетьман послав його до Києва з важливою місією. Цікава інформація про те, що його тесть у 1668 р. з Києва за дорученням воєводи Шереметева їздив до Остра намовляти на підданство цареві. Полковник брацлавський (? – 1668.08. – 10. – ?). На початку 1668 р. вів переговори з російським послом, у травні – липні як наказний гетьман Правобережної України воював з польськими підрозділами на Поділлі, восени – з російськими на Лівобережній Україні. Вже як брацлавський полковник зіграв важливу роль у розгромі претендентів на булаву П. Суховієнка та М. Ханенка в 1669 р., зокрема, в здобутті перемоги 29 жовтня під містечком Стеблів. Протягом серпня – жовтня 1671 р. очолював опір козацьких сотень і населення Брацлавщини наступові польського війська. 8 липня 1672 р. заманив польські полки на Батозьке поле, де П. Дорошенко завдав їм нищівної поразки. Разом із гетьманом

брав участь у поході до м. Кам'янець та Львова. Полковник білоцерківський (? – 1674 – ?). В бою 2 березня 1674 р. під містечком Лисянка з військовими підрозділами І. Самойловича та росіян зазнав поразки й потрапив у полон. Його заслали у Сибір, а в березні 1677 р. за клопотанням П. Дорошенка звільнили. Поселився у м. Сосниця. Внаслідок конфлікту з І. Самойловичем у 1684 р. Дорошенка було заарештовано. Похований у Чернігівському Єлецькому Свято-Успенському монастирі. Військовий товариш (1676), гетьманський посланець до Москви (1676). В якості полоненого тримали в Москві, але 1677 р. повернувся в Гетьманщину. Писар полковий стародубський (? – 1693 – 1696 – ?). 3 квітня 1693 р. у Омеляна Стефановича у с. Оলেখно купив плец і три пахотні поля [30, с. 40]. Прийняв постриг в ченці [31, с. 162]. Д.: 1) (? – 1660 – 1663 – ?) Н Кононович з роду Посудевських. Її рідний брат Нестор Кононович відзначився як активний прибічник Юрія Хмельницького. Він у 1660 р. був посланий разом з Михайлом Суличичем і Григорієм Дорошенком до Москви, мабуть, залишався там під арештом до 1667 р. Повернувшись став восени 1668 р. писарем військовим у Петра Дорошенка. 2) (1668) Олена Н Яненко (? – ран. 1671), сестра полковника Яненка. Трьохюрідна сестра Богдана Хмельницького. Завдяки цьому шлюбу став своєюком Хмельницьких. Київський воевода у 1668 р. із ув'язнення з Києва відпустив її до Чигирина. Вона померла десь між 1668 і 1670 р. Після її смерті Григорій у 1671 р. сватався до посербиці полковника переяславського Р. Думитрашки Ганни Василівни Золотаренко, проте шлюб не стався. 3) (1676) Н Луківна Мовчан, донька полковника сердюцького.

Дорошенко Петро Дорофійович – шляхтич. Писар ГВА (? – 1649 – ?), наказний полковник, мабуть, чигиринський (1655.08.). В останніх днях червня 1655 р. в Меджибіжі були захоплені німецькі капітани Давид і Матус, яких він відвіз у Москву, де був з братом, трьома сотникам і 7 козаками 14 – 16 серпня 1655 р. [16, с. 161]. Він отримав у дарунок пару соболів за 8 і 7 рублів. Полковник прилуцький (1656.25.08 – 1659.07. – ?). Полковник чигиринський (? – 1659.11. – ?) Один із керівників делегації до царя в грудні 1659 – січні 1660 рр. Його особисто супроводжували 25 казаків [30, с. 1]. Полковник чигиринський (1662 – 1663), генеральний осавул (2-й; 1663 – 1664; 1-й; ? – 1664.11.). полковник канівський (? – 1665 – ?), генеральний обозний (1665.11.06. – 1665.18.08.). полковник черкаський (1664.11. – 1665.11.06.). Гетьман. Д.: 1) (1654) Н Семенівна Половець, (за Ю. Гаєцьким). 2) Єфросинія Павливна Яненко (? – ран. 1685).

Дорошенко Степан Дорофійович – козак чигиринський (1649), наказний полковник прилуцький (1659.09.).

Дуб'яга Іван Богданович (? – 1636 – 1674 – ?) – син шляхтича ВКЛ, шляхтич із Мстиславського повіту. Рід поминався в Межигірському і Київському Золотоверхому монастирях. Службу розпочав у корогві полковника Сигизмунда Служки. Брав участь у експедиціях проти шведів і бранденбуржців під Варшавою. Був поранений. Прибув на гетьманщину разом з Юрієм Виговським. Знаходився разом з Гуляницьким у конотопському оточенні. Антивиговське повстання 1659 р. його застало у Чернігові [32, с. 339]. 25 квітня 1662 р. був nobilitований «z wojska zarogoskiego o pierzow». 12 травня цього ж року уроджені Дубяги отримали королівський універсал на спустошену «Jelmiowka... w woj. Kijowskim», братом заслужених добр. Козак харківський. Полковник гадяцький (? – 1668.11. –

?). На уряд полковника тримав містечко Рашівку, місто Камишин, села Гримячку, Остапівку, Березову Луку[33,с.3]. Полковник харківський в екзилі (1668 – 1669)[34,с.50]. Наказний полковник чигиринський (1669.02. – 11.), наблизений до Дорошенка. Полковник миргородський (1672.04. – 1672.06.). Неписьменний. «Полковник наш конный охотный в Баклае близ Чигирина»[35,с.429] (1674), – іменував його гетьман Самойлович. Полковник торговицький (1674).

Дубенко Гнат – сотник суботівський Чигиринського полку (? – 1663 – ?).

Дубина Мисько – козак осавульського куреня Чигиринського полку (1649), полковник корсунський (мабуть, наказний) під час боїв за Брацлав в грудні 1654 р. Генеральний осавул (1654.12. – ?).

Жадан Шахно – військовий товариш (1649), мешканець чигиринський[1,с.27].

Жданович Антін Микитович – письменний, у товаристві Чигиринського полку (1649). У 1649 за наказом гетьмана обороняв Київ від наступаючих польсько–литовських військ. Після загибелі М. Кричевського в серпні 1649 р. став полковником київським. У вересні 1650 р. на чолі посольства до Туреччини, де прийняв умови протекції[36,с.63]. Входив до складу українсько–польської військової комісії, яка спостерігала за дотриманням умов Білоцерківського мирного договору 1651. Т.Яковлева вважає його «бездарним», через те, що у 1651 р. «залишив Київ на поталу полякам, які пограбували місто. Учасник багатьох дипломатичних місій до Туреччини (1650, 1651), Московської держави (1654, 1656). У 1653 р. прибув на чолі українського посольства до Варшави, де, незважаючи на дипломатичний статус, був заарештований і ув'язнений. Затриманий поляками, знаходився у в'язниці у Варшаві. Повернувся лише 23 вересня 1654 р. Поставлений Б.Хмельницьким на чолі посольства до Москви (з 28 вересня 1654 р.), у нагороду отримав три сорока соболів (один за 20 рублів і два за 18[15,с.93]). Полковник київський у відставці (1655.10.[37,с.50]). Полковник київський (? – 1656.03. – 3.05. – ?). Вів слідство, будучи направленим гетьманом у справі Івана Дорошенка в Ніжині 26 квітня 1656 р.[3,с.519], зустрівся з сотником Ніжинського полку Тимофієм Онікієнком[3,с.519], в Борзні з колишнім польським полковником Федором Костянтиновичем, з яким до козаків перейшло 6 корогв, побував в Чаусах, в Стародубі[3,с.520–521]. Генеральний суддя (? – 1656.11. – 1657). Наказний гетьман над військами (Київський, Білоцерківський, Переяславський полки), направленими на допомогу трансільванському князю Ракоці з 10 січня 1657 р. Ракоці ставився до нього «майже презирливо, ніколи ні в чому з ним не радився, і взагалі козакам завдавали угорці великих образ і кривд»[38,с.298]. У нього в заступниках був Сулима, який разом з патроном втік до Києва і «хоронятця в монастирях» За результати походу хотіли «были побить Онтоня и товарища его Сулименка, и они де убежали в Киев и хоронятця в монастырех»[7,с.54]. 29 травня 1657 р. отримав царську грамоту. По смерті Богдана Хмельницького, на відміну від Івана Виговського, якого хотіла бачити гетьманом частина покозаченої шляхти, то Ждановича хотіла «голога». Учасник Конотопської битви. У 1659 був послом І.Виговського до польського короля і турецького султана. 1660 р. був у війську, яке штурмувало Могилів, який обороняли прибічники Юрася Хмельницького, де потрапив в полон, і, очевидно, був знищений. Поминальник його роду у Межигорському монастирі: Микита, Дорофій, Антон, Федір, Василь. В

1665 р. його маєтності король передав зятю Петрановському, одруженому з Параскою Антонівною Жданович[39,с.121–140].

Животовський Павло Гаврилович[40,с.33] (? – 1699[41,с.53]) – козак Орловської сотні Чигиринського полку (1649[1,с.45]). У делегації Іски до Москви від Полтавського полку. Сотник полковий гадяцький (? – 1659.24.04. – 1660.22.06. – ?), полковник гадяцький (1660.12., нак. [41,с.11]), полковник миргородський (? – 1661.04. – 16.05. – ?). 16 травня 1661 р. в таборі на греблі Шаповій прийняв рішення про підтримку Сомка[8,с.68]. 12 січня 1663 р. сотником гадяцьким зустрів і проводжав посольство стольника Федора Лодижинського в м. Гадяч. Полковник гадяцький, Генеральний суддя, наказний генеральний обозний (? – 1663.08. – 1663.11. – ?). 1663 – 1664 рр. оброну Гадяч від короля Яна–Казимира. Сотник полковий гадяцький (? – 1664.02. – 1665 – ?), генеральний суддя (1666 – 1667[41,с.33]). Генеральний осавул (? – 1668.8.02. – ?), осавул полковий гадяцький (? – 1669.1.04. – 09. – ?), Входив до полкового товариства Гадяцького полку (1669), генеральний суддя (1672.17.06. – 1678.14.03. – ?). В липні–серпні 1678 призначений наказним гетьманом, командував козацькою залогою в Чигирині під час другої облоги міста турецько–татарською армією. Володів с. Красна Лука. Д.: NNN. 1666 р. втекла від чоловіка. В кінці XVIII ст. відомий сотенний отаман Животовський Андрій (1763 – ?), який був одружений з донькою шляхтича Варварою та мав двох доньок Марію і Євдокію.

Заборний Гришай – військовий товариш (1649), мешканець чигиринський[1,с.28].

Закревський Ян – полковник чигиринський (1638 – 1643).

Захар – полковник чигиринський (? – 1630 – ?), сотник баклинський Чигиринського полку (? – 1649 – ?).

Зошенко Матвій Степанович – сотник жовнинський (1657), козак лубенський, заснував с. Матвіївку Жовнинської сотні Чигиринського (потім Лубенського полку).

Зошенко Степан Матвійович – сотник жовнинський Чигиринського полку (? – 1657.10. – 11.–?).

Іван – сотник жовнинський Чигиринського полку (? – 1653.10. – ?).

Іванашенко Іван – військовий товариш (1649), мешканець чигиринський [1,с.28]. Можливо, Іванищовський Старий – отаман Чигиринського полку (1638 – ?)

Канівець Кирило Андрійович – полковник Коша Запорізького. Склад присягу послів 10.06.1659 р. у Варшаві[7,с.214]: нобілітація в червні 1659 р.[7,с.217], привілей на Сорочино. 9 жовтня 1661 р. приїхав із Переяслава до Кременчука колишній полковник[43,с.13]. Полковник миргородський (1660.02. – 1660.07., нак.), полковник кременчуцький (? – 1661.05. – 1661.08. – ?).

Каплонський Герасим Борисович (? – 1636 – 1664 – ?) – шляхтич, православний. Робив пожертви на Межигірський монастир. Підписок гетьманський (? – 1658.11.08.[7,с.191] – 1658.4.09.[7,с.147,156] – ?) у Виговського. 1658 р. їздив послом до короля. Став полковником чигиринським, але, мабуть, на раді під Германівкою 11 вересня 1659 р. як прибічник Виговського змушений був скласти пернач (? – 1659.06. – 09. – ?). Нобілітований з братами у червні 1659 р.[7,с.217]. В 1662 р. разом з Гуляницьким, Креховецьким і Глосинським клопотався справою повернення захоплених уніатами церков. Писар генеральний (1663). У 1663 р.

Тетеря послав його з місією до короля в Чернівці. Писар ГВС (? – 1664.01. – ?), коли Умань закрилася від Тетері, то останній направив Каплонського з товаришами умовляти уманчан, але ті його закували [44, с. 18]: «а Умонь де...от Тетери заперлася, и Тетеря де послал уговаривать Каплонского с товарищи, и их де...умонцы переймав перековали». Хтось із його родичів (Василь) перейшов на Лівобережжя і в 1676 р. був сотником козелецьким, а його син Андрій Васильович переселився в Конотоп. Поминальник його роду у Межигорському монастирі: Павло, Фекла, Пантелеймон, Іван, Феодосія, Пелагея, Марія, Марія, Параска, Марію, Федір, Опанас, Гафія, Іван, Марія, Варвара, Герасим, Іван, Михайло, Іван, Федір.

Капуста Лаврін – полковник гадацький (1648.05. – 11. – ?), брав участь у битві під Старокостянтиновом (верес. 1648). Разом з Капустенками Васьком і Пархомом – козаки Чигиринського полку. У вересні 1653 був на чолі укр. посольства до Москви. Сотник суботівський Чигиринського полку (? – 1654 – ?), отаман городовий чигиринський. Приймав австрійське посольство на чолі з П.Парчевичем. Посол до султана Мегмеда IV (березень [45, арк. 1] – травень 1657). У середині травня 1657 р., перебуваючи в Стамбулі, захворів [46; 47]. Сотник суботівський (? – 1660.17.10. – ?). Підписав Чуднівську угоду [48, с. 180].

Капуста Михайло – сотник суботівський Чигиринського полку (? – 1662 – ?).

Карпич Олекса – сотник крилівський Чигиринського полку (? – 1660.1.05. – ?).

Касич Іван – сотник голтвянський Чигиринського полку (1658.22.04., нак. [49, с. 617]),

Кваша Іван – сотник омельницький (гольвянський) Чигиринського полку (? – 1663.23.02. – ?), полковник торговицький (? – 1675.12. – ?).

Кваша Матвій Іванович – сотник омельницький (гольвянський) Чигиринського полку (? – 1661.24.02. – 1661.18.05. – ?), у квітні 1661 р. підтримав Сомка [8, с. 68].

Кисіль Федір – полковник прилуцький (? – 1649). Товариш полку Чигиринського (1649).

Климів Яків – вірогідно, козак Жовнинської сотні Чигиринського полку, в якій Клименки Яцько, Гаврило і Данило (1649), суддя полковий білоцерківський (? – 1654.13.01. – ?), генеральний суддя (? – 1654.03. – ?).

Климченко Василь – сотник чигиринський (? – 1648 – ?), козак чигиринський (1649), полковий осавул чигиринський (1655). У делегації на чолі з сотником Романом Гапоненком до Москви у вересні 1656 р. [15, с. 184].

Ковалевський Іван (? – 1610 – ран. 1665) – шляхтич, православний, поминався рід у Межигорському монастирі. Сотник 3-ї полкової сотні Переяславського полку (? – 1649 – ?), потім – при гетьмані Хмельницькому за «майордома». В історіографії є різні оцінки цієї постаті: його називали таємним прихильником Польщі, «палким прихильником родини Хмельницьких». Отаман городовий чигиринський. Писар (мабуть, генеральний (? – 1654.11. – ?), генеральний осавул (? – 1655.09. – 1658.08. – ?), генеральний осавул (1659.09. – ?). У липні 1657 р. очолював козацьке посольство до Трансільванії. Під час обговорення можливості московським стрільцям кївського гарнізону дати землі вів себе, за оцінкою російських представників, «развратно і шум-

но». У вересні 1658 р. інформував російського посланця дяка Кікіна про незгоду з кадровою політикою гетьмана Виговського, через що він і залишив посаду генерального осавула. Отримав королівський привілей (1659) на Сквиру і Романівку. Знову обраний генеральним осавулом, мабуть, на козацькій раді під Германівкою 11 вересня 1659 р., коли був скинутий Виговський і гетьманом обраний Юрій Хмельницький. В кінці 1659 р. користувався найбільшим впливом на Ю.Хмельницького. Разом з Захаром Шийкевичем вони умовляли, щоб гетьман Переяславських статей не приймав. 9 жовтня осавул Іван Ковалевський приїхав до кн. Трубецького, щоб сина Івана на правий берег прислав окольнічий Андрій Васильович як закладника під час перебування правобережних полків на ражі Переяславі [7, с.258]. Учасник Переяславської ради 1659 р. [7, с.258, 259], неписьменний, за нього Переяславську угоду підписав ієромонах КПЛ Іосафат Куцевський [7, с.272]. Його батька утримував як заручника колишній гетьман Виговський, як реакцію на арешт Юрієм Хмельницьким своєї дружини. Про подальшу долю Ковалевського знаємо лише, що він уже влітку 1660 р. був хворий і лікувався в «Печерському монастирі». Після смерті Ковалевського його доньку-сироту (і, мабуть, сина) забрав з собою до Польщі Тетеря. Про її долю через Шумлянського турбувався гетьман Петро Дорошенко. Турбота про дітей Ковалевського з боку Тетері і Дорошенка може бути пояснена їх родинними зв'язками з Хмельницькими. Легенда причисляє до братів Івана Ковалевського Семена Григоровича Ковалевського – сотника (1680 – 1681) вільшанського на Слобожанщині. Сестра останнього Євдокія була дружиною харківського полковника Г.Донця.

Ковалевський Костянтин Васильович – сотник чигиринський, вийшов на Лівобережжя.

Ковальський Сава – писар полковий чигиринський (? – 1669.10. – ?). В жовтні 1669 р. разом з колишнім генеральним обозним Іваном Демиденком обраний послом на коронаційний сейм Речі Посполитої [50, с.10].

Козарченко Бужан – отаман у Чигиринському полку (1638 – ?).

Колос Яків Пархомович (Пархоменко Яків) – козак сотні Шубцева Черкаського полку (1649), полковник черкаський (1651), 28 вересня 1651 р. підписав Білоцерківську угоду [55, 602]. полковник чигиринський (повн.: ? – 1651.09. – 1653; 1654, нак.), полковник черкаський (? – 1653.06. – 1654.09. – ?).

Корицький Гаврило – військовий товариш (1649), мешканець чигиринський [1, с.28].

Корицький Яків (? – 1638 – 1687 – ?) – шляхтич, православний, що засвідчують метричні книги Опішнянської церкви. Щоб стати генеральним обозним необхідно було бути попередньо полковним обозним. Враховуючи, що Андрій Корицький був сотником синявським Білоцерківського полку, то не виключено, що Яків Корицький був виходцем з Білоцерківщини. Наявність же в значному товаристві Війська Запорізького 1649 р. в Чигирині Гаврила Корицького [1, с.28] не виключає і чигиринського походження Якова Корицького. Генеральний обозний, в 1669 р. вже був наказним гетьманом від Петра Дорошенка над військом (полк Гоголя, Миргородський, Лубенський, Полтавський полки і 4000 бігородських татар) в поході під Ромни проти підрозділів гетьмана Ігнатовича [52, с.72, 79, 101, 121]. Петро Дорошенко направив на Лівобережжя наказного гетьмана Якова Корицького, підкоривши йому

залишки охотницьких полків, лівобережні Лубенський, Миргородський, Полтавський (полковник Кость Кублицький), 3000 білгородських татар, придавши полк Є.Гоголя. Ігнатович виступив на зустріч особисто з Ніжинським (полковник Пилип Уманець), Переяславським (полковник Іван Момот), Прилуцьким (полковник Іван Маценко), Київським (полковник Костянтин Солонина) і трьома піхотними полками, проте після чотирьохтижневого походу військо було розпущено. Корицький повернувся на Правобережжя для організації відсічі наступу ханенківців. Полковник чигиринський (? – 1674[35,с.421] – ?), 20 серпня 1677 р. очолив чигиринську залогу проти турок (київський полк Коровки–Вольського, сердюцький полк Д.Жеребила) [53,с.304]. Перейшовши на Лівобережжя, у гетьмана Самойловича став охочекомонним полковником (1679), а потім осів в Опішні Гадяцького полку, очоливши місцеву сотню (1681 – 1684). В подальшому сотниками тут були його син і онук. Самойлович надав йому с. Глинське у Гадяцькому полку. Враховуючи, що його син Роман був братом гадяцькому полковому судді Мартину Даниловичу Штишевському[20,с.445], не виключений шлюб Якова Корицького з Штишевською. 681 р. купив у козака Прокопа Левенця ґрунти[54,с.1], Стефана Івановича – дім[55,с.1]. Самойлович надав йому с. Глинське[33,с.3]. У Гадяцькому полку очолював колишніх «дорошенківців». Після коломацького перевороту 1687 р. бачимо його як обозного полкового гадяцького [56,с.445–446].

Коробка Федір (? – 1619 – 1669 – ?) – отаман городовий чигиринський (1648 – 1649.10. – 19.11. – ?), (? – 1650.12.11. – ?), полковник чигиринський (1648.09.; 1649.18.07., нак.), (? – 1664.11. – ?), (? – 1667.02. – ?), генеральний обозний (? – 1650 – 1654.05.). (1669.03. – 06. – ? у Дорошенка). Вважаємо, що коріннями він належав до любецького шляхетського роду Коробок. Виконував функції наказного чигиринського полковника у вересні 1648 р. і липні 1649 р. Генеральний обозний (? – 1650 – 1654 – ?). У квітні – травні 1657 р. очолював козацьке посольство до Москви. Після смерті Б.Хмельницького направлений з посольством до шведів, потім до Стамбулу. 8 вересня 1661 р. датований королівський лист з запевненням королівської ласки і заохоченням до статечного віри дотримання. На початку 1667 р. їздив з посольством від гетьмана до запорожців. В червні 1669 р. гетьман Дорошенко послав колишнього генерального обозного Федора Коробку з полковником Василем Волошиним і писарем Василем Хилкієвим відвезти листи до російського царя. Повернувся з царською грамотою Дорошенку після 21 липня 1669 р. [52,с.38–39]. В 1671 р. як полковник їздив з місією до Криму.

Костенко (Костянтинів – в російських документах) Павло – генеральний осавул (? – 1665 – 1668.8.02. – ?). У 1666 р. знаходився при гетьмані Брюховецькому в Гадячі. У 1667 р. їздив посланцем до Москви. Генеральний осавул Павло Костянтинів у липні 1667 р. писав лубенському воєводі Хомі Бібікову, що гетьманським указом «велено ведать» полковнику Костянтину Мигалевському містом Глинськом і заборонив Бібікову там збирати податки на царя[49,с.154]. Вірогідно, походив з чигиринського козацтва, де в реєстрі 1649 р. значаться Костенки Дацько, Євхим, Павло, Пасько.

Костенко Дацько – хорунжий полковий чигиринський (? – 1649 – ?).

Кременчуцький Павло – полковник чигиринський (1659 – 1660).

Криса Михайло[60,с.65–70] – полковником названий 5 серпня 1649 р. [3, 336], військовий товариш (1649), мешканець чигиринський [1,с.27]. Полковник чигиринський (? – 1650.09. – 1651.06. – ?, нак.). Полковник київський (? – 1651.04. – 1651.07.). У квітні 1651 р. був на чолі полку в Прилуках на Брацлавщині [6,с.404]. Ротмістр (1653), його короґва 1 липня 1653 р. грабувала містечко Острожець Луцького повіту. Королівський полковник (1655). Полковник переяславський (1660[58,с.2]). Потрапив в полон і його відвезли до Москви [59,с.35]. Д.: (1655) Марина NN.

Кричевський Михайло (Станіслав) (? – 03.08.1649) – народився в сім'ї шляхтича–католика Брестського воєводства. Здобув добру освіту, крім польської володів також німецькою, французькою та латинською мовами. Був улюбленцем короного гетьмана Станіслава Конєцпольського. Полковник чигиринський (1643 – 1648), Учасник Охматівської битви 1644 р. Станіслав Потоцький з «добр» своїх надав за служби полковником чигиринському Станіславу Кричевському і курсунському Войцеху Дурському с. Максимівку (1646). У 1647 р. звільнив свого кума Б. Хмельницького з ув'язнення. На початку Визвольної війни у 1648 році приєднався до Хмельницького під Жовтими Водами, викуплений у татар. Полковник київський (1648 – 1649.08.). Учасник Пилявецької битви, військового походу до Галичини, облоги Замостя. У середині 1649 р. наказний гетьман на чолі 30–тисячного корпусу козаків військ ВКЛ, який в районі Лоева опинився в оточенні. Тяжко поранений Кричевський був узятий у полон, де заповдіяв собі смерть [62].

Крушинський Опанас – сотник голвянський Чигиринського полку (? – 1658 – ?).

Купченко Павло – військовий товариш (1649), мешканець чигиринський [1,с.27].

Курбацький Самійло – шляхтич [15,с.161], козак чигиринський (1652), полковник у Новому Бихові (1655[15,с.159]). піхотний борзнянський полковник (? – 1655.02. – 1655.07. – ?), сотник шаповалівський Ніжинського полку (? – 1654.01. – 1659.05. – 1663 – ?).

Куцькович (Кучкович) Дорош – козацький старшина (1637), сотник оловятинський Чигиринського полку (1638 – ?).

Лисняк Семен – сотник оловятинський Чигиринського полку (? – 1649 – ?).

Лісницький Дем'ян – сотник чигиринський (? – 1654.02. – ?). Супроводжував стольника Федора Полтева з Чигирина до Києва, а потім до Путивля.

Лотиш Юрко – полковник чигиринський (? – 1634 – ?).

Лучченко Мисько – генеральний осавул (? – 1649.04. – 1653 – ?), (? – 1657 – ?). Мешканець чигиринський.

Макидон Ян – сотник чигиринський, у посольстві Ф.Коробки до Москви від гетьмана П.Дорошенка (1669).

Максим – сотник кирилівський Чигиринського полку (? – 1672 – ?).

Матяш – сотник орловський Чигиринського полку.

Махненко Іван – сотник остапівський Чигиринського полку (? – 1649 – ?).

Махненко Процик Іванович – син сотника остапівського, козак остапівський (1649[1,с.58]), осавул полковий (1659), разом з пол-

ковником Макаром Бобренком їздив від гетьмана Безпалого до Москви[61,арк.536].

Мацькович Василь – сотник у Чигиринському полку(1638 – ?).

Медведівський Стасько – отаман у Чигиринському полку (1638 – ?).

Мисько (Канавченко, Костувченко, Мартиненко, Полисченко, Скромка, Чубенко ?) – сотник омельницький Чигиринського полку (1658[49,с.618]).

Михайлович Демко з Чигирини – генеральний осавул (? – 1649.09. – 1654.08.–?). наказний гетьман (1650.07., 1651.04., 1653.09). 1651 р. разом з полковником Богуном і чигиринським полковником І.Богаченком направлений гетьманом під Бар проти військ Калиновського. Поляки дійшли до Кам'янка–Подільського, де Калиновський залишив піхоту. Піхота була розгромлена і захоплений обоз[3,с.454]. У липні 1654 р. очолив козацьку делегацію до Валахії.

Москаленко Іван – сотник крилівський Чигиринського полку (? – 1674.02. – ?).

Мостопенко Степан – військовий товариш (1649[3,с.309]), мешканець чигиринський[1,с.28]. У посольстві чигиринський полковника Ф.Вешняка до Москви (травень – липень 1649)[3,с.309].

Муха Андрушко Супруненко – сотник кременчуцький Чигиринського полку (1638 – 1649 – ?).

Нужний Грицько – сотник у Чигиринському полку (1638 – ?).

Одинець Андрій Петрович (? – 1661.12.) – шляхтич, козак черкаський сотні Шубця (1649), осавул полковий чигиринський (? – 1658 – 1659.08. – ?), полковник черкаський (? – 1659.10.[7,с.254] – 1661.12), Очолюва делегацію до царя в грудні 1659 – січні 1660 рр. Його особисто супроводжували 12 казаків[31,с.1]. Розстріляний Ю.Хмельницьким за проросійську орієнтацію.

Олещенко (Олевкович) Онисим – козак голтвянський (1649), сотник голтвянський Чигиринського полку (? – 1658.04.[49,с.617] – ?).

Омелянович Іван – козак сміловський Чигиринського полку (? – 1649 – ?), сотник остапівський Чигиринського полку (? – 1658.04. [49,с.618] – ?).

Опара Степан – козак медведівський (1649), сотник медведівський Чигиринського полку (? – 1660 – ?), полковник (?–1661.06.–?, мабуть, піхотний чигиринський), генеральний осавул (? – 1662.25.11. – ?). полковник чигиринський (1664). Посол гетьмана Ю.Хмельницького до короля. Обраний гетьманом. Білоцерківський комендант писав про нього «хотел неприменно польская граница от Случа уменьшить». 17 березня 1665 р. Павло Тетеря сповіщав з–під Кисляка: «Опара пойман, возбуждавший бунты на Украине, имея шайку дворян в 4000, взят в неволю»[63].

Панасенко Фесько – сотник кирилівський Чигиринського полку (? – 1670.09. – ?).

Петрановський Іван (? – 1607 – 1637 – ?) – з барської шляхти. Сотник чигиринський. 19 липня 1637 р. отримав універсал чигиринського старости Івана–Станіслава Яблоновського на маєтності.

Петрановський Ярема Стефанович (? – 1630 – 1672 – ?) – шляхтич, спадково володів с. Петрани Барського староства[64,с.102]. Спочатку був на королівській службі, потім показався. В 1659 р. прийшов на службу до гетьмана Виговського в Чигирин і виконував дипломатичні доручення.

Потім підтримував Юрія Хмельницького, Павла Тетерю. Тоді ж Яремі Петрановському було надане село Яреськи. Лисянський полковник (1664)[65,с.185]. У січні 1666 р. згадується як ротмістр надвірної корогви гетьмана Петра Дорошенка[66,с.28]. 2 жовтня 1670 р. разом з Тарасенком отримав інструкції з козацької ради і 2 грудня цього року вони прибули на сейм до Варшави[50,с.11]. 1671 р. був з трьома старшинами направлений послом до короля. По дорозі поляки вбили трьох послів, а він «ледве відступив оборонною рукою з Ямполья»[67,с.86]. В останні роки гетьманства Дорошенка став чигиринським полковником[52,с.738;68,с.604]. Поминальник його роду у Межигірському монастирі: Стефан, Євдокія, Дем'ян, Ієремія[69,арк.41зв.]. Д.: Н Антонівна Жданович, донька полковника кийвського.

Пешта Богдан – Опанаса Працовкіна на уряді хорунжого генерального змінив (1650.11.) шляхтич Богдан Пешта[70] (мабуть, син чигиринського священика, а потім протопопа (1650) Пешти[70]). В березні – травні 1650 р. Богдан Пешта і Грицько очолювали козацьке посольство до Варшави, яке відвозило списки козацького реєстру[71].

Пешта Роман (? – 1594 – 1647 – ?) – козак чигиринський (? – 1615 – ?), полковник чигиринський (? – 1637 – ?), осавул полковий чигиринський (1638 – ?), Поминальник його роду у Межигорському монастирі: Роман, Ірина, Микита, Ганна, Іван, Іона, Вікторія, Влас, Іван, Семен, Дорофій, Анна, Настасія, Ірина[72,с.372].

Пилипенко Панко – військовий товариш (1649), мешканець чигиринський[1,с.28].

Пилипович Андрій – осавул полковий чигиринський (? – 1649 – ?),

Пилипович Яків – полковник піхотний чигиринський (? – 1654 – ?).

Попович Іван – писар полковий чигиринський (? – 1637 – ?).

Проскурненко Іван – військовий товариш (1649), мешканець чигиринський[1,с.28].

Проскурненко Іван – сотник боровицький Чигиринського полку (1649).

Проскурненко Яцько – військовий товариш (1649), мешканець чигиринський[1,с.28].

Пухальський Лукаш – козак чигиринський (1649), отаман городовий чигиринський (? – 1655 – ?).

Пушкаля Сацко – військовий товариш (1649), мешканець чигиринський[1,с.28]. Піхотний полковник на боці Ю.Хмельницького (1661), 19 травня 1661 р. під Куземеном полк Пушкалі весь побили і знамена з літаврами взяли, Пушкаля ж сам втік через міську стіну. Полковник (1662).

Радишевський (Радишевченко) Онисько (? – 1609 – 1665 – ?) – наказний полковник черкаський (раніше 24.02.1649). Мабуть, був осавулом полковим черкаським. В курені осавульському в Чигирині (1649 [1,с.28]). Генеральний суддя у гетьмана Опари. Разом з Опарою потрапив до Марієнбургської в'язниці.

Радочинський Іван – сотник жаботинський Чигиринського полку (? – 1676 – 1677 – ?).

Рева – сотник вереміївський Чигиринського полку (? – 1649 – ?).

Ручка Іван – сотник медведівський Чигиринського полку (? – 1649 – ?).

Сенкевич Григорій – козацький старшина (1664. 11.), nobілітований у 1664 р.

Сенкевич Данило – козацький старшина (1664. 11.), nobілітований у 1664 р.

Сенкевич Ян – козацький старшина (1664. 11.), nobілітований у 1664 р., отаман городовий чигиринський (? – 1674 – ?).

Сенчук Кирило – військовий товариш (1649), мешканець чигиринський [1,с.28].

Серховецький – сотник крилівський Чигиринського полку (? – 1674 – ?).

Скоробагатий Іван (? – 1620 – 1678 – ?) – військовий товариш (1649[3,с.309]). В посольстві чигиринського полковника Ф.Вешняка до Москви (травень – липень 1649) [3, 309]. 30 червня – 3 липня 1656 р. очолював посольство до Москви, отримав подарунок дві пари соболів за 10 і 8 рублів [15,с.168]. Осавул полковий чигиринський (? – 1658), осавул генеральний (? – 1658.09. – 1659.09.). В 1659 р. під час бойових дій проти московських військ призначений наказним гетьманом. Полковник чигиринський (1678). Нащадки значного військового товариша Скоробагатого (без вказання імені) жили у селі Хмельові Стародубського полку.

Степан – сотник чигиринський (? – 1668.11. – ?).

Таранченко Ясько – сотник крилівський. Склав присягу послів 10.06.1659 р. у Варшаві [7,с.214].

Темниченко Василь – сотник голвянський Чигиринського полку (? – 1671 01. – ?).

Терепець Юхим – сотник вереміївський Чигиринського полку (? – 1661.11. – ?).

Тириленко Яцко (Харко) – отаман у Чигиринському полку (1638 – ?). **Тихий** Семен (? – 1629 – 1675 – ?) – «гетьманський писар» (1649 – 1650.12. – ?) [2,Т.2,с.280], в реєстрі 1649 р. зазначений як Семен Хмельницького [1,с.30]. У 1658 р. служив у сина Хмельницького Юрія. Цього року приїздив до Галяча і твердив: ««коли б «полковник» (Пушкар – В.К.), все військо і чернь Виговському хоч трохи піддалися, так він присяги б не зложив, а хоч і присяг, то вірити тому не можна: він хоче йти на царські городи з Ордою, ляхами і тим військом, що з ним, і тепер руйнує «полковницькі городи», що той відає за царським указом» [73,с.27]. Полковник чигиринський (1662.06. – 08.). У червні 1662 р. послав «перелесного» листа до полтавчан, щоб «зрадили государя» [74,с.56]. У серпні 1662 р. «Кременчук де здался изменником заднепровским черкасам по наговору и за приводом Кременчуцкого наказного полковника Савки Каневца да сотника Ильша Ведмиченка да Спаского попа да Сеньки Листопаденка да Мишки Квачка. И вошло де в Кременчук с чигиринским полковником с Семеном Тихим да дьяком Черкасским з две тысячи человек» [43,с.56]. Військовий товариш. В січні 1676 р. разом з Павлом Яненком очолював козацьке посольство від Дорошенка до Москви [75, 451]. Мав володіння, які входили до складу Самарської паланки Запорозької Січі [75,с.34].

Томашевський Томченко Андрій – військовий товариш (1649), мешканець чигиринський [1,с.28].

Томиленко Василь (? – 1610 – 1654.4.12.[11, 29]) – козацький старшина (1637), отаман городовий чигиринський (? – 1648 – ?), був хорунжим гарматним (1649) [1,с.27], а потім наказним полковником чигиринським

(1653.10. – 1654.04.)[76,с.22]. Став генеральним осавулом (мабуць, був обраний на травневій 1654 р. козацькій раді) і продовжував бути наказним гетьманом. Загинув під Брацлавом. З цією делегацією їхав полонені татари і Ян Пісочинський, захоплений у Жорниці. Цар відпустив Пісочинського для розміну[15,с.128].

Трутенко Артем – сотник голвянський Чигиринського полку (1672.05. – ?).

Трушенко Карпо – військовий товариш (1649), мешканець чигиринський [1,с.28]. Полковник чигиринський (? – 1653.07. – 1654.04. – ?), (? – 1658.05. – ?), в Чигирині козакували Данило, Іван, Карпо Трушенки. Полковник чигиринський (1658). У квітні 1660 р. супроводжував до Москви колишнього посланця Виговського до Царграду козака Ярему Петрановського[77,с.11].

Федорович Денис – військовий товариш (1649), мешканець чигиринський[1,с.28].

Федорович Іван – козак Медведівської сотні Чигиринського полку (1649). Військовий товариш (1654), учасник посольства Зарудного–Тетері до Москви. Сотник косянтинівський (? – 1659.12.[31,с.3] – 1660.01. – ?), учасник делегації до царя в грудні 1659 – січні 1660 рр. [31,с.3].

Харко – сотник жаботинський Чигиринського полку.

Хмельницький–Яненко Іван Павлович (? – 1650 – 1679 – ?) – син полковника, дворідний племінник Ю.Хмельницького. Полковник корсунський (? – 1678 – ?), полковник чигиринський (1679), наказний гетьман від Юрія Хмельницького. З Корсуня втік таємном ходом з 50 козаками до Хмельника. Пішов до поляків і у вересні 1679 р. знаходився при воеводі руському в Львові. Написав кам'янецькому паші, що Львів захопити не важко. Лист був перехоплений і гетьман Яблоновський наказав його розстріляти[78,с.319]. Д.: Н Петрівна Дорошенко, онука генерального обозного Семена Половця.

Цицайка Гнат – військовий товариш (1649), мешканець чигиринський[1,с.28].

Шам Гришко – військовий товариш (1649), мешканець чигиринський[1,с.27].

Шкоденко Малик – військовий товариш (1649), мешканець чигиринський[1,с.27].

Шовковп'яс – сотник голвянський Чигиринського полку (? – 1658.05. – ?).

Шулик Іван – сотник жаботинський Чигиринського полку (? – 1649 – ?).

Шульга Іван – сотник чигиринський (? – 1654.05. – ?).

Шутко Іван – сотник омельницький Чигиринського полку (? – 1649 – ?).

Юрченко Михайло – військовий товариш (1649), мешканець чигиринський[1,с.28].

Якименко Сава – військовий товариш (1649), мешканець чигиринський[1,с.28].

Якимович Жадан – козак чигиринський (1649), військовий товариш (1649[3,с.309]). В посольстві чигиринського полковника Ф.Вешняка до Москви (травень – липень 1649)[3,с.309]. Генеральний осавул (? – 1667.10. – ?).

Якимович Стефан – сотник боровицький Чигиринського полку (1638 – ?).

Якович Григорій – полковий хорунжий піхотний чигиринський (?–1654–?), сотник уцтавицький (? – 1659.11. – 1659.12. – ?). Учасник делегації до царя в грудні 1659 – січні 1660 рр.[31,с.3]

Якубович Федір – сотник вереміївський Чигиринського полку (1638 – ?).

Яненко Павло (? – 1629 – 1679 – ран. 1687) – належав до любецької шляхти. Військовий товариш (1649), мешканець чигиринський[1,с.27]. двоюрідний брат Ю.Хмельницького[79,арк.1]. В 1650 р. в посольстві до Туреччини, в 1651 р. в посольстві до Василя Лупула. Сотник київський (1650 – 1654). В 1653 р. їздив за тілом Тимоша Хмельницького в Сучаву. Після переяславської ради, в якій брав активну участь, змінив полковника київського (раніше лютого 1654 р.)[80,с.89]. Ще в жовтні 1653 р. був наказним полковником київським. 2 лютого 1654 р. вбив колишнього полковника київського Пешка за невиконання розпоряджень гетьмана. У вересні 1658 р. очолював напад на київський воєводський гарнізон. Прибічник Ю.Хмельницького, за якого в 1661 р. був нобілітований. 1660 р. приїздив до Москви з товаришами [79,арк.1]. В червні 1662 р. возив до Москви від Ю.Хмельницького 12 татар – «язиків»[81,с.228]. Служив у Тетері, Дорошенка: Полковник поволоцький, у грудні 1663 р. під час походу короля на Лівобережжя разом з Богоном був у Монастирищі[82,с.10]. Полковник уманський (1667). 25 червня 1655 р. Богдан Хмельницький надав Павлу Яненку маєтності покійного Грузевича–Нечая Бугаївку, Беркове та за Прип'яттю два села (Масани і Борщівку) з млинами. 8 серпня 1656 р. підтверджуючий лист полковника запорозького Павла Яновича Хмельницького Микольському монастирю на с. Павловичі[83,с.2]. Після падіння Дорошенка перейшов на Лівобережжя (до Восниці, а пізніше до Нових Млинів). 30 грудня 1687 р. гетьман Іван Мазепа затвердив універсалом за Печерським жіночим монастирем ігумені Марії–Магдалені села Бугаївку і Берков, які раніше передала монастирю вдова Павла Яненка. Цей спадок «в Киевском полку на Киевской стороне Днепра над речкою Стугною лежачій, тепер в запустении будучий»[84,арк.1зв.]. Поминальник його роду: Павло, Євстафій, Іван, Марія, Єфросинія, Микола[85,с.16]. Д.: (? – 1656 – 1680 – ?) Н Філонівна (черниця Феодосія).

Яцкевич Герасим Якович – син священника з Волині, шляхтич[7,с.709]. Реєстровий козак Чигиринського полку (? – 1648). Полковник лубенський (1648 – 1649), Гетьманський намісник на Волині, «можна припустити, що Хмельницький послав на Волинь Яцкевича як свого намісника з метою зміцнити керівництво українськими військами на Волині», – зазначає Ю.Мицик[86,с.392]. Полковник зв'язольський (? – 1649.04. – ?). Після складання реєстру – козак Медведівської сотні Чигиринського полку[1,с.37]. Полковник переяславський (? – 1651.03. – ?), В лютому 1652 р. очолював козацьке посольство до Речі Посполитої[8,с.709].

Список використаних джерел

1. Реєстр Війська Запорозького 1649: транслітерація тексту / О. В. Тодійчук (голов. упоряд.); редкол.: Ф. П. Шевченко (відп. ред.) та ін. – К., 1995. – 592 с.
2. Воссоединение Украины с Россией. Документы и материалы: В 3 т. – М., 1954. – Т. II. – 585 с., Т. III. – 645 с.

3. Акты относящиеся к истории Южной и Западной России, собранные и изданные археографической комиссией. – Т. III. – Спб., 1861 (Далі – Акты ЮЗР).
4. Акты ЮЗР. – Спб., 1878. – Т. X. – 838 с.
5. Петровський М. До біографії Івана Богуну // Записки Ніжинського інституту народної освіти. – Ніжин, 1930. – Кн. 10. – С. 47 – 58.
6. Документы об освободительной войне украинского народа 1648 – 1654 гг. – К., 1965.
7. Акты ЮЗР. – Спб., 1863. – Т. IV. – 276 с.
8. Акты ЮЗР. – Спб., 1867. – Т. V. – 362 с.
9. Гуржій О.І. Іван Богун: деякі міфи та реальність // Український історичний журнал. – 1998. – № 1. – С. 99 – 111.
10. Гуржій О.І. Богун Іван // Полководці Війська Запорозького. Історичні портрети. – К., 1998. – Кн. 1. – С. 7 – 26.
11. Яковлева Т. Іван Богун Федорович // Київська старовина. – 1992. – № 5. – С. 43 – 53.
12. Яковлева Т. Іван Богун: проблеми біографії // Український історичний журнал. – 2000. – № 2. – С. 147 – 157.
13. Яковлева Т. Іван Богун: проблеми біографії // Український історичний журнал. – 2000. – № 4. – С. 144 – 152.
14. Акты ЮЗР. – Спб., 1873. – Т. VIII. – 400+23 с.
15. ІР НБУ. – Ф. II. – № 15557 – 155561.
16. Ситий І. Печатки генеральної та полкової старшини за матеріалами Чернігівського історичного музею ім. В.В.Тарновського // Родовід. – 1997. – Ч. 1 (15).
17. Кременецький земський суд. Описи актових книг XVI–XVII ст. – К., 1959. – Вип. I.
18. ЦДІАУК. – Ф. КМФ–7. – Оп. 1. – Спр. 572.
19. ІР НБУ. – Ф. 160. – № 74.
20. Модзалевский В.Л. Малороссийский родословник. Т. 3 (Л–О). – К., 1912. IV + 824 + 24 с.
21. ЦДІАУК. – Ф. КМФ.–9. – Оп. 3. II. – Спр. 237.
22. Універсали Івана Мазепи. 1687 – 1709. / Упорядкування І.Бутич. – К. – Львів: НТШ, 2002. – 757 с.
23. Письма и бумаги императора Петра Великого. – Т. 3. – Спб., 1893.
24. Историко–статистическое описание Черниговской епархии. – Кн. 6.– Чернигов, 1874.
25. Лазаревский А.М. Акты по истории землевладения в Малороссии : 1630 – 1690 гг. // Чтения в историческом обществе Нестора–летописца, 1890. – Т. 4. – Отд. 3. – С. 83 – 135.
26. ІР НБУ. – Ф. II. – № 15407.
27. ІР НБУ. – Ф. VIII. – № 224/97.
28. Карпов Г. Мефодий Филимонович, епископ мстиславский и оршанский, блюститель киевской митрополии (1661 – 668 года) // Православное обозрение. – 1875. – Кн. 1.
29. Актовая книга Стародубского городского уряду 1693 года. – Чернигов, 1914.
30. Лазаревский А. М. Описание Старой Малороссии. Полк Стародубский. – К., 1888. – Т. I.
31. ІР НБУ. – Ф. II. – № 15401.

32. Руська (Волинська) Метрика. Описи за 1652 – 1673 рр. / Підготував до друку Петро Кулаковський.–Острог–Варшава–Москва, 1999.
33. ІР НБУ. – Ф. VIII. – № 241/102.
34. Маслійчук В.Л. Козацька старшина Харківського слобідського полку 1654 – 1706 рр. – Харків, 1999.
35. Акты ЮЗР. – Т. XI. – СПб., 1879. – 820 с.
36. Чухліб Т. Гетьмани і монархи. Українська держава в міжнародних відносинах 1648 – 1714 рр. – К.–Нью-Йорк, 2003.
37. ІР НБУ. – Ф. II. – № 15564 – 15570.
38. Архив Юго-западной России, издаваемый временною комиссиею для разбора древних актов. – Ч. III: Акты о козаках. – Т. VI. – К., 1863.
39. Гурбик А. Антон Жданович // Полководці Війська Запорозького. Історичні портрети. – К., 1998. – Кн. 1. – С. 121 – 140.
40. Актовые книги Полтавского городского уряда XVII века. Под ред. и примечания В.Л.Модзалевского. Вып. II. Справы поточные 1664 – 1671 годов. – Чернигов, 1913. – 115, 15 с.
41. Розсоха Л. Миргородська старовина. Дослідження. Статті. Нариси. Розвідки. – Кобеляки, 2002. – 424 с.
42. ІР НБУ. – Ф. II. – № 15404.
43. ІР НБУ. – Ф. II. – № 15410.
44. ІР НБУ. – Ф. II. – № 15416.
45. ЦДІАУК. – Ф. 1407. – Оп. 2. – Спр. 49.
46. Мицик Ю.А. Буремний 1648 рік (добірка неопублікованих джерел). // Національно-визвольна війна українського народу середини XVII століття: політика, ідеологія, військове мистецтво. – К., 1998.
47. Мицик Ю.А. Національно-визвольна війна українського народу 1648 – 1658 рр. на Сіверщині очима полонених повстанців // Сіверянський літопис. – 2000. – № 3.
48. Віденко Я. Трансакція Чуднівська // Нові дослідження пам'яток козацької доби в Україні. – К., 2009. – Вип. 18. – С. 176 – 180.
49. Рувльїнський А.Г. Українсько-російські взаємини 1657 – 1659 років в умовах цивілізаційного розмежування на Сході Європі. – К., 2008. – 680 с.
50. Мицик Ю. Из неведомых листів викладачів і студентів Києво-Могилянської академії останньої третини XVII ст. // Наукові записки Національного університету «Києво-Могилянська академія». Історичні науки. – Т. 18. – К., 2000.
51. Памятники, изданные Киевской временной комиссией для разбора древних актов. – К., 1898. – Т. I.
52. Акты ЮЗР. – СПб., 1878. – Т. IX. – 987+24 с.
53. Акты ЮЗР. – СПб., 1885. – Т. XIII. – 766 с.
54. ІР НБУ. – Ф. I. – № 59112.
55. ІР НБУ. – Ф. I. – № 59113.
56. Модзалевский В.Л. Малороссийский родословник. – К., 1910. – Т. 2. – 720+20 с.
57. ІР НБУ. – Ф. II. – № 15422.
58. ІР НБУ. – Ф. II. – № 15405.
59. ІР НБУ. – Ф. II. – № 15583 – 15590.
60. Вирський Д.С. Михайло Крися – малознаний герой / антигерой Козацької революції // УІЖ. – 2009. – № 5. – С. 65 – 70.
61. ЦДІАУК. – Ф. КМФ–41. – Оп. 1. – Спр. 38.
62. Степанков В.С. Михайло (Станіслав) Кричевський. // Полководці Війська Запорозького: Історичні портрети. – Кн. 1. – К., 1998.

63. Дорошенко Д. Степан Опара, невдалий гетьман Правобережної України // Праці Українського історико-філологічного товариства в Празі. – 1939. – Т. II.
64. Липинський В. Україна на переломі. 1657–1659. Замітки до історії українського державного будівництва в XVII–ім столітті. – Філадельфія, 1991. – 345 с.
65. Липинський В. Участь шляхти у Великому українському повстанні під проводом гетьмана Б.Хмельницького. – Твори, Т. 2. – Філадельфія, 1980. – 637 с.
66. Реестр козацких дел в польской метрике в Санкт Петербурге при 3–м департаменте Сената в листах с надписью «Козацкіе» / Оттиск из журнала Чтение Общества истории и древностей Российских при Московском университете. – М., 1861. – Кн. 1 – 3. – 38 с.
67. Мицик Ю. А. Джерела з польських архівосховищ до історії України другої половини XVII ст. // Український археографічний щорічник. Нова серія. – Вип. 1.– К., 1992.
68. Акты ЮЗР. – Спб., 1882. – Т. XII. – 874 с.
69. ІР НБУ. – Ф. Лебедев, КДА. – Л 605.
70. Мыцык Ю.А. Анализ архивных источников по истории Отечественной войны украинского народа 1648 – 1654 годов. – Днепропетровск, 1988.
71. Смолій В. А., Степанков В. С. Богдан Хмельницький. Хроніка життя та діяльності. – К., 1994. – 261 с.
72. ІР НБУ. – Ф. Петров. – № 375/374.
73. Акты ЮЗР. – Спб, 1892. – Т. XV. – 462 с.
74. ІР НБУ. – Ф. II. – № 15401 – 15424.
75. ЦДАУК. – Ф. 763. – Оп. 1. – Спр. 203.
76. Лохвицька ратушна книга другої половини XVII ст. 36. актових док. – К., 1986.
77. ІР НБУ. – Ф. II. – № 15545 – 15548.
78. Костомаров Н.И. Собрание сочинений. – Кн. 6.– М., 1905.
79. ЦДАУК. – КМФ. – 41. – Оп. 1. – Спр. 36.
80. Сергійчук В. Армія Богдана Хмельницького. – К., 1996. – 254 с.
81. ІР НБУ. – Ф. II. – № 15425 – 15487.
82. ІР НБУ. – Ф. XIV. – № 163.
83. ІР НБУ. – Ф. Петрова. – № 219.
84. ІР НБУ. – Ф. II. – № 3482.
85. ВР ДРБ. – Ф. 152. – № 24.
86. Мицик Ю. Герасим Яцкевич // Полководці Війська Запорозького. Історичні портрети. – Кн. 1. – К., 1998.

Кривошея В.В. Козачья старшина Гетманщини. Чигиринский полк

Освещается состояние исследования персонального состава козачьей старшины Гетманщины на примере Чигиринского полка, а также дана характеристика известным полковникам, полковой старшине и сотникам.

Ключевые слова: козацька старшина, Гетманщина, Чигиринський полк.

Kryvosheya, V.V. The Cossacks' foreman in the Hetmanate. Chyhyrinsky regiment

Illuminated is the state of affairs in research of the personal composition of the Cossacks' foremen in the Hetmanate by the example of Chyhyrinsky regiment; characteristics are given to famous colonels, regimental captains and centurions.

Key words: a regimental captain, the Hetmanate, Chyhyrinsky regiment.

Покозачення брацлавської шляхти

Висвітлюється процес покозачення шляхти Брацлавщини на початковому етапі Національної революції середини XVII ст., доводиться, що альтернативою колонізації було покозачення.

Ключові слова: шляхта, козацтво, козацька старшина, Гетьманщина, Брацлавщина.

Перед Національною революцією кількість так званих «панцирних» козаків на території Брацлавського воєводства була мізерною, тим паче, що паралельно з ними на службу магнати і середні шляхтичі наймали волоські підрозділи і тому виключне значення має проблема покозачення брацлавської шляхти.

В.Липинський дослідив і вперше поставив проблему шляхти в козацькому середовищі[1]. О.Мальчевський довів, що процес колонізації середньої і заможної шляхта Київщини і Брацлавщини, яких він вичленив 153 роди йшов поступово: 1569 – 1596 рр. повністю православних було 140 родів, в період 1596 – 1620 рр. – 116; в період 1621 – 1648 рр. – уже 105[2,с.37–53]. Постановка проблеми існування української шляхти в новітній історіографії належить Р.Дашкевич[3] і Н.Яковенко[5]. Вона ж зробила зауваження до висновків В.Липинського[4], вона ж розробила методологічні підходи до дослідження шляхти[5]. Останнім часом розпочалися регіональні дослідження покозачення шляхти: І.Кондратьєв розглянув цей процес на прикладі любенької шляхти[6,с.75–92; 7,с.29–37], В. Собчук – волинської[8,с.201–213]. Т.Яковлева розглянула внесок шляхти в становлення державної ідеї [9,с.131–141], В.Кривошея – шляхту як союзника козацтва[10,с.7–49].

В період до Національно-визвольної війни січовиком згаданий виходець з Брацлавщини Іван Коростель, який був одним із ватажків повстанців при гетьмануванні Яцька Остряниці[11,с.132]. В середині 40-х рр. XVII ст. близько 800 козаків під проводом Андруша, Карпа, Лесуна, Яцька Білоуса громили татарські улуси в степу південніше Брацлава[11,с.125]. Максим Кривоніс[12,с.163–176;13,с.69–80] привів на Брацлавщину запорожців, які склали кістяк нової армії, але вони разом з реєстровцями склали щонайбільше 2, 5 % її складу.

«На території колишнього Брацлавського воєводства виникли Брацлавський, Кальницький і Уманський полки, до яких за своїм складом тяжіли Білоцерківський і Київський полки Київського воєводства, а також Паволоцький з Волинського воєводства. У цих полках відсоток шляхтичів був найвищим», – стверджує В.Кривошея[14,с.94].